

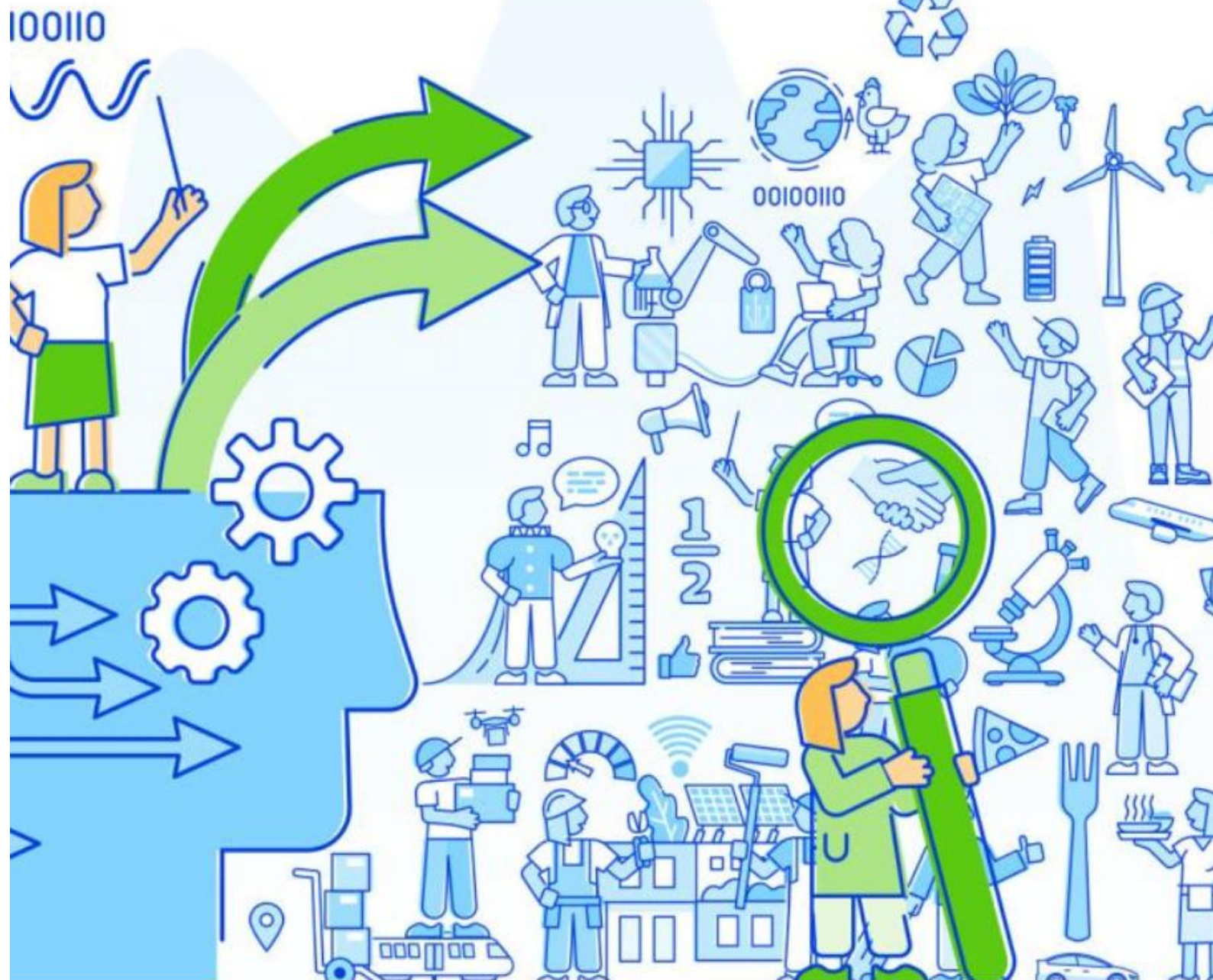
OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Virittäytymistä tutkinnon perusteiden uudistustyöhön

- Osaamisen ennakointifoorumin osaamistarvekyselyiden tuloksia

Petra Packalen, opetusneuvos
Ennakointi ja analyysi -yksikkö
Koulutus, kulttuuri ja viestintä –ennakointiryhmän ennakointiasiantuntija

Taideteollisuusalan ammattitutkinnon perusteiden uudistamisen
aloitustilaisuus 22.1.2024

Muutama sana Osaamisen ennakointi- foorumista

Ennakointi Opetushallituksessa

- Osaamis- ja koulutustarpeiden ennakointi lakisäättäinen tehtävä
- Keskipitkä (5-9 v.) ja pitkä (10-15 v.) aikaväli
- Kansallinen taso
- Osaamisen ennakointifoorumin toiminnan koordinointi
- Ennakointitiimi

Kuva: DALL·E

Osaamisen ennakointifoorumi (OEF)

- OKM:n ja OPH:n yhteinen ennakkoinnin asiantuntijaelin, jonka tehtävänä on
 - edistää koulutuksen ja työelämän välistä vuoropuhelua
 - tuottaa, analysoida ja levittää ennakointitietoa
 - nostaa ennakointitiedon pohjalta esille koulutuksen kehittämistarpeita.
- Ohjausryhmä, 9 eri aloja edustavaa ennakointiryhmää ja niiden kokoamat asiantuntijaverkostot.
- Yli 400 työelämän, koulutuksen ja tutkimuksen asiantuntijoita.
- Ensimmäinen kausi 2017-2020, toinen toimikausi 1/2021-12/2024
- Lisätietoja: [Osaamisen ennakointifoorumi](#)

OEF-ennakointikauden päätavoitteena on luoda vaiheittainen keskipitkän ja pitkän aikavälin tiekartta koulutuksen, osaamisen ja oppimisen näkökulmasta

1. Vaihtoehtoisten tulevaisuuskuvioiden rakentaminen hyödyntäen viimeisimpiä valtakunnallisia toimintaympäristön muutosta kuvaavien raporttien ja selvitysten tuloksia.
2. Keskipitkän aikavälin arviot koronakriisin vaikutuksista eri alojen työvoima- ja osaamistarpeiden kehitykseen
3. **Keskipitkän aikavälin (5 – 9 vuotta) kohtaannon ennakointi.**
 - **Ennakoidaan työvoiman osaamis- ja koulutustarpeita ja arvioidaan työvoiman tarjontapotentiaalia.**
 - **Ennakoidaan työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa sekä mietitään keinoja kohtaannon parantamiseksi.**
4. Pitkän aikavälin (10 – 15 vuotta) tutkintotarpeet ja geneeriset osaamistarpeet
5. Lämpileikkaavana kauden teemana työmarkkinoiden ja koulutuksen resilienssin vahvistaminen (selviytymis- ja sopeutumiskyky ennakoimattomissa, yllättävissä muutostilanteissa) koulutus kentässä

Ennakointiprosessin tulossatoa vuonna 2023

Ajankohtaisia julkaisuja

Työvoiman kohtaanto ammattialoittain vuonna 2028

Kohtaantotarkastelussa määritellään ylitarjonta-, alitarjonta- ja tasapainoammattialat keskipitkällä aikavälillä 2019-2028. Julkaisuvuosi: 2023.

Ammattialakohtainen osaaminen 2030 -raportti

WWW.OPH.FI

Miten ammattialakohtaiset osaamistarpeet muuttuvat 2030-luvulla? Tutustu alakohtaisiin tuloksiin uudessa verkkoraportissa. Julkaisuvuosi: 2023.

Laaja-alainen osaaminen 2030-luvulla -raportti

Miten erityisesti kestävyteen ja digitalisaatioon liittyvät laaja-alaiset osaamistarpeet muuttuvat 2030-luvulla? Julkaisuvuosi: 2023.

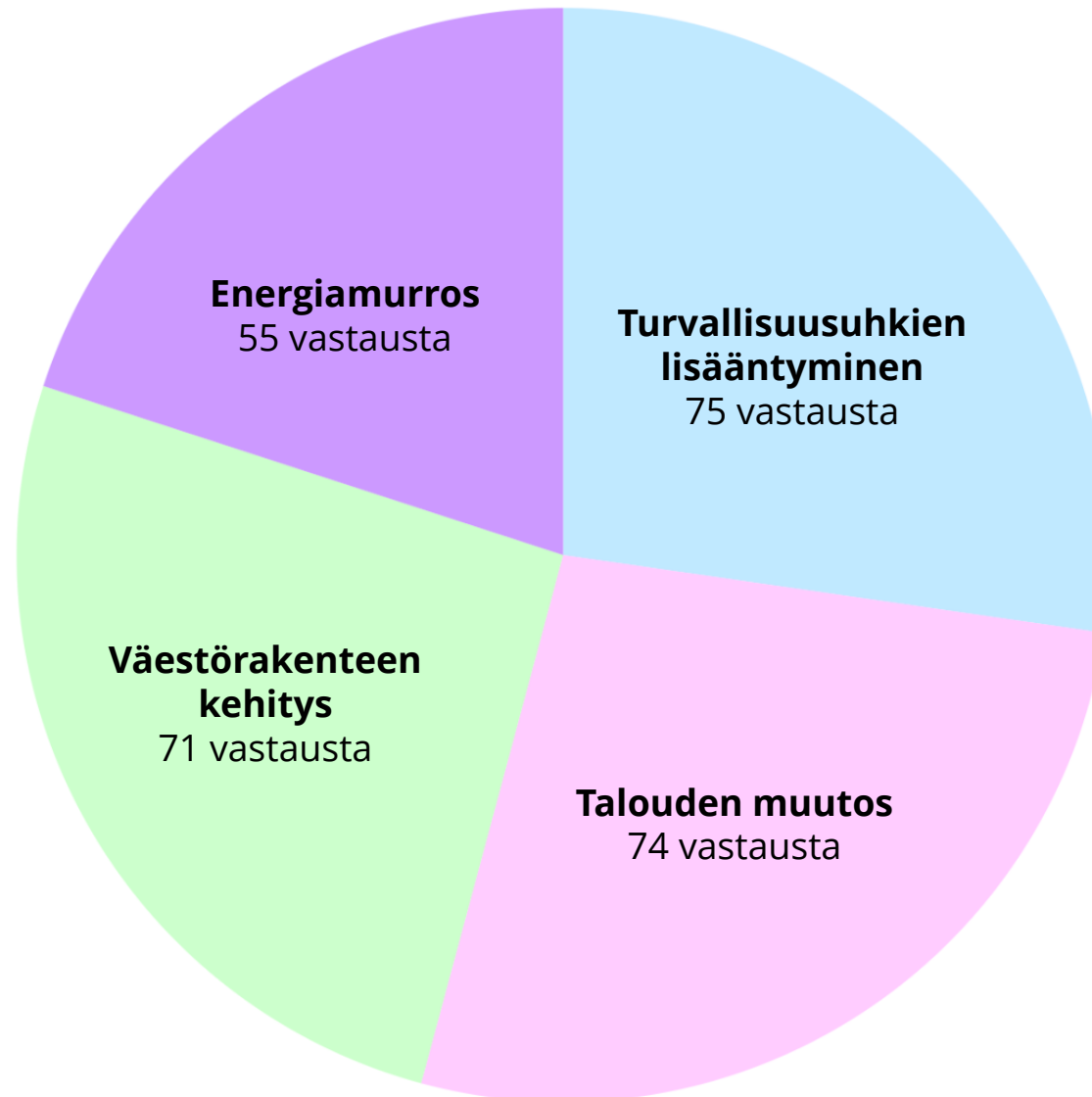
Osaamiskysely 2040: tuloksia

Osaamiskyselyn tavoitteet ja menetelmät

- Kyselyllä kartoitettiin keskeisten muutosilmiöiden vaikutuksia laaja-alaisiin, ammatti- ja toimialarajat ylittäviin osaamisiin vuoteen 2040 mennessä.
- Kyselyyn valittiin aikaisemman ennakkoinnin perusteella neljä muutosilmiötä: turvallisuushkien lisääntyminen, talouden muutos, väestörakenteen kehitys ja energiamurros.
- Laaja-alaiset osaamiset valittiin aikaisempien ennakointitulosten perusteella. Vastaajien oli mahdollista ehdottaa myös uusia osaamisia.
- Kysely suunnattiin Osaamisen ennakointifoorumin jäsenille ja asiantuntijaverkostoille eri toimialoilla. Kutsun sai noin 400 henkilöä, joista 238 henkilön vastasi kyselyyn.
- Kysely toteutettiin syksyllä 2023.
- Tulosten esittely- ja käsittelykierros ennakointiryhmissä marraskuussa 2023 – tammikuu 2024. Tulkitaan ja tuotetaan ideoita osaamisen ja koulutuksen kehittämiseksi.

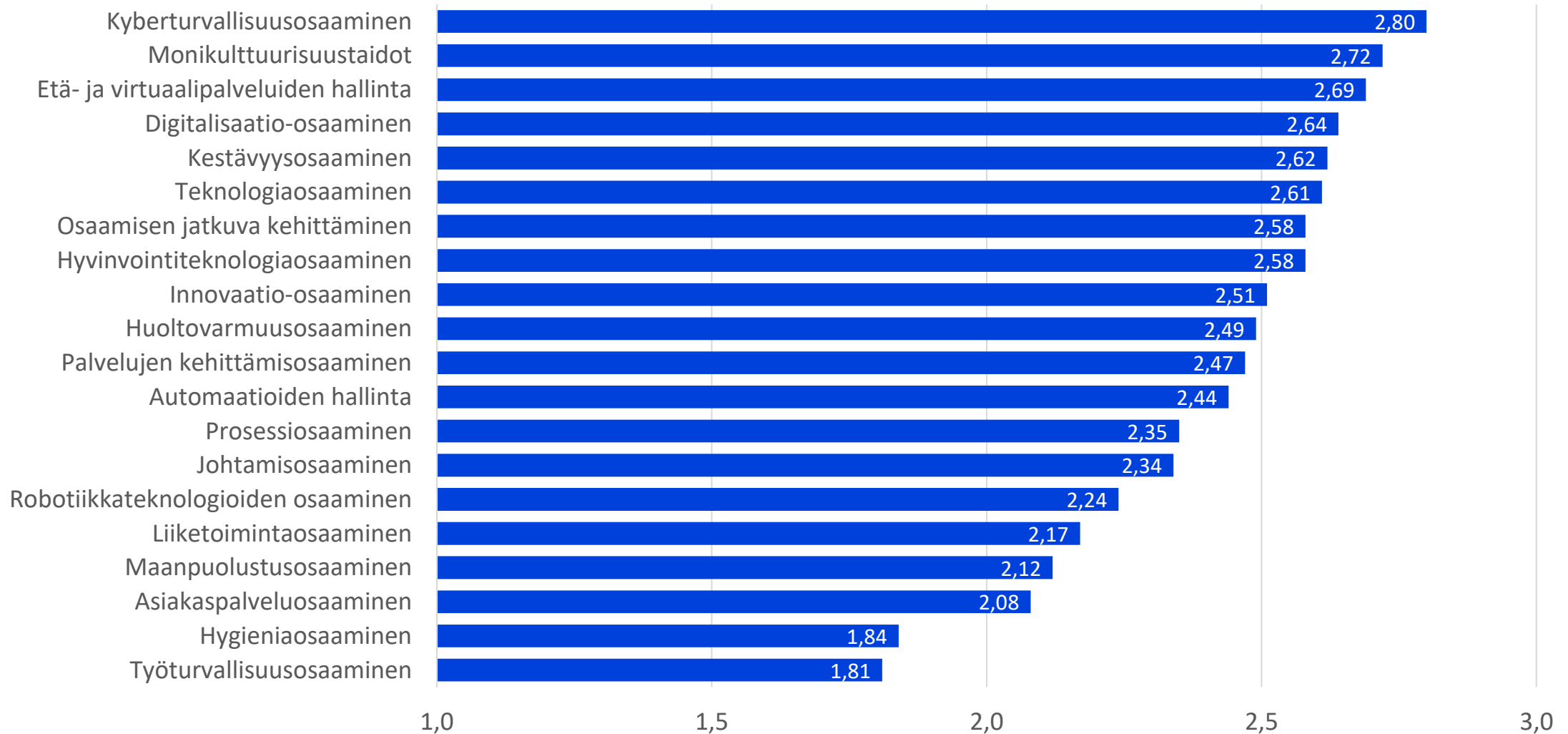

Vastausten jakautuminen ilmiöittäin

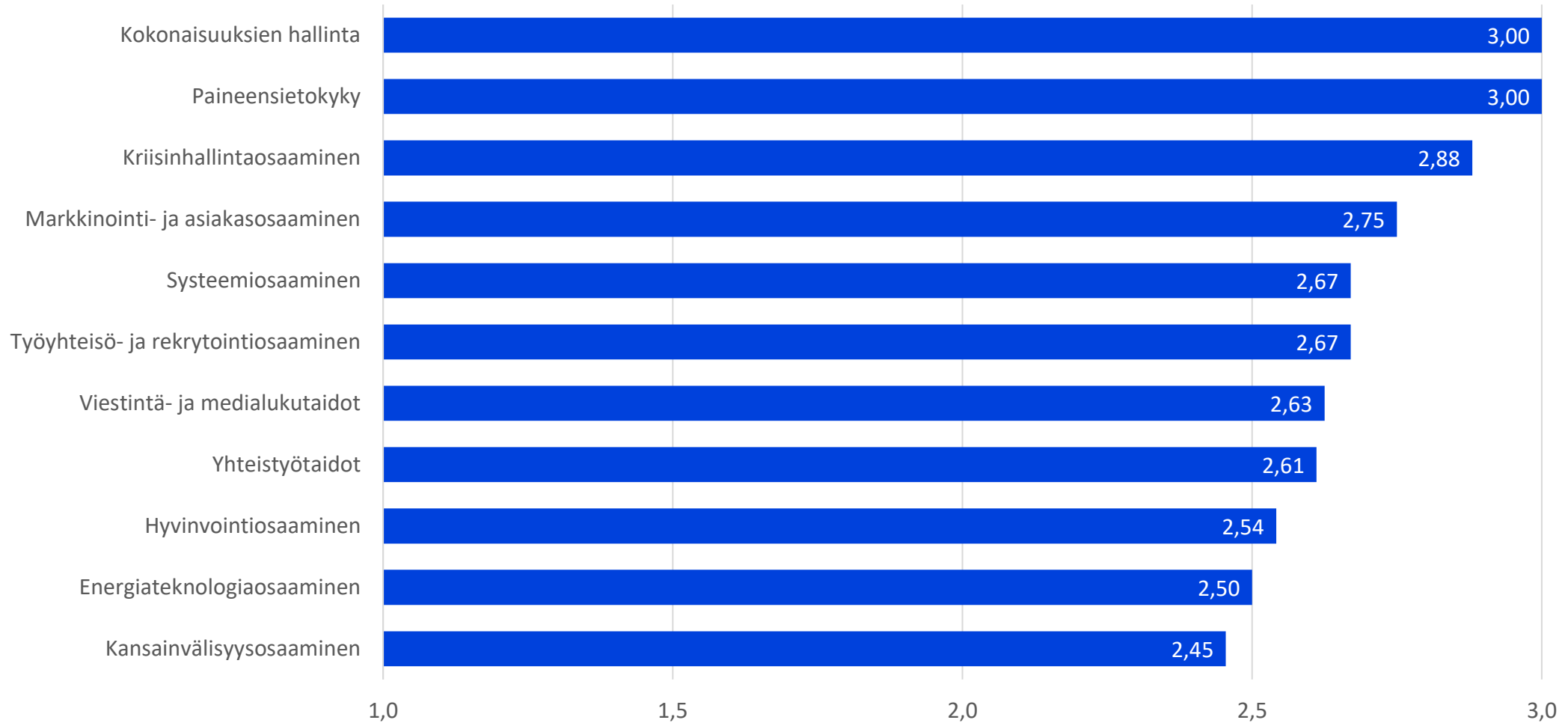
Laaja-alaisten osaamisten tarve (kaikki 4 ilmiötä)

Annettujen osaamisten tärkeyden kasvu ka (n= 55-204)

Laaja-alaisten osaamisten tarve (kaikki 4 ilmiötä)

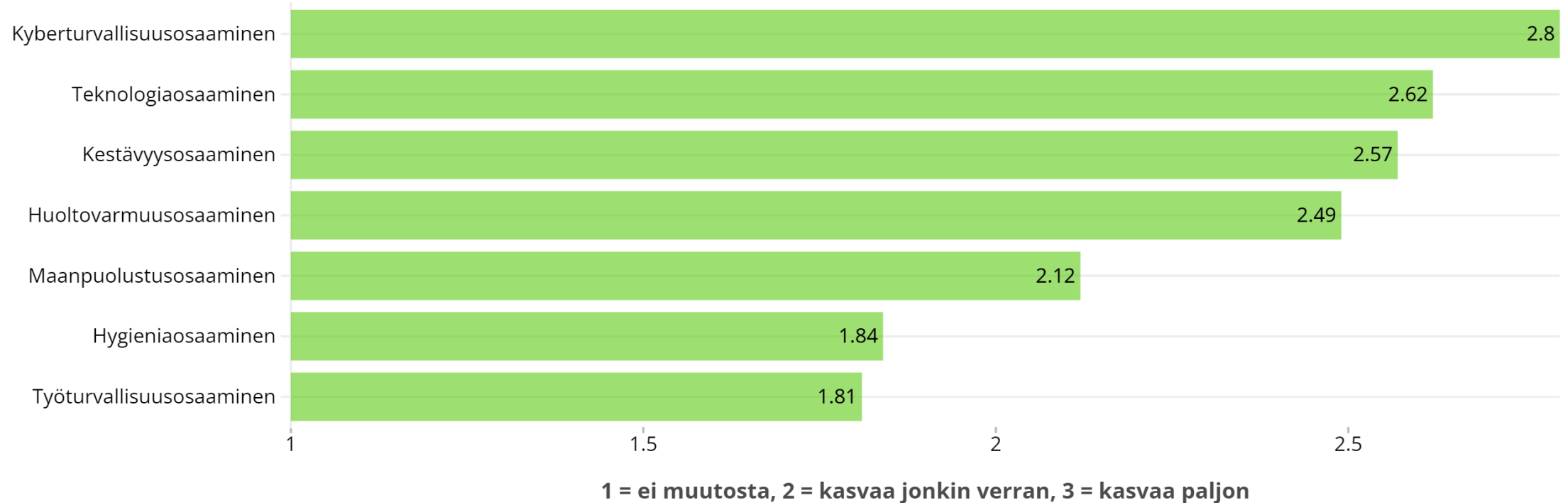
Ehdotettujen osaamisten tärkeyden kasvu ka (n=2-12)

Turvallisuushkien lisääntymisen vaikutus

Miten paljon osaamisten tärkeys kasvaa työelämässä yleisesti?

n = 75

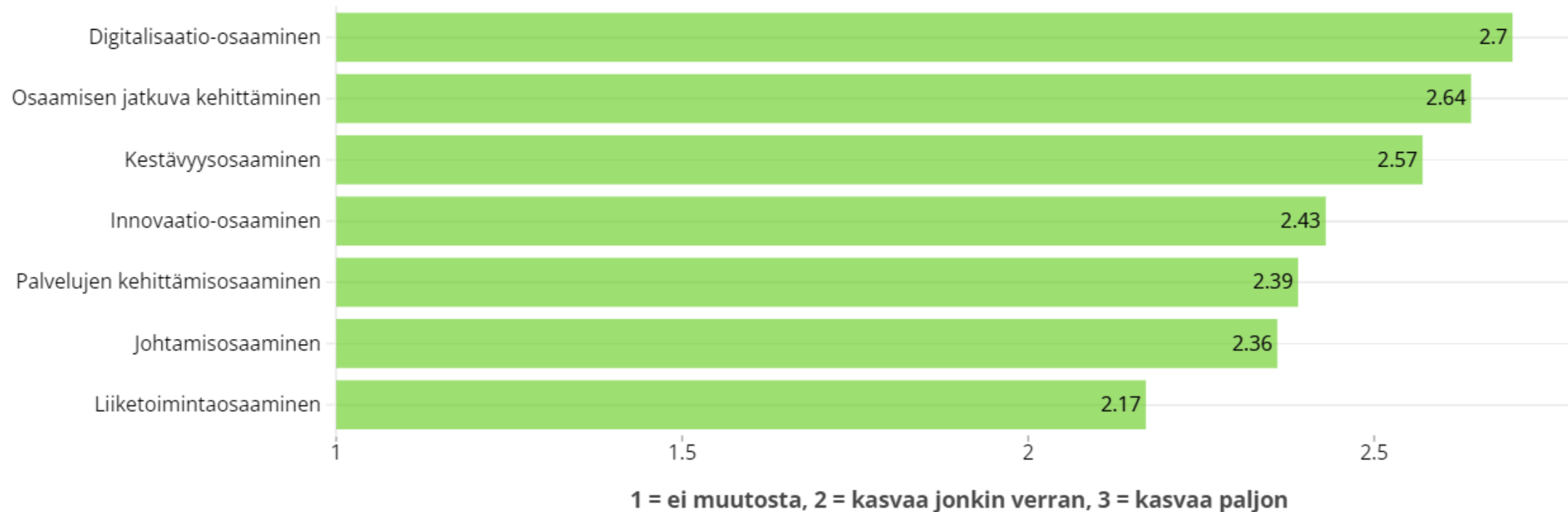
Ehdotettuja osaamisia:

- Kriisinhallintaosaaminen
- Viestintä- ja medialukutaidot
- Hyvinvointiosaaminen

Talouden muutoksen vaikutus

Miten paljon osaamisten tärkeys kasvaa työelämässä yleisesti?

n = 74

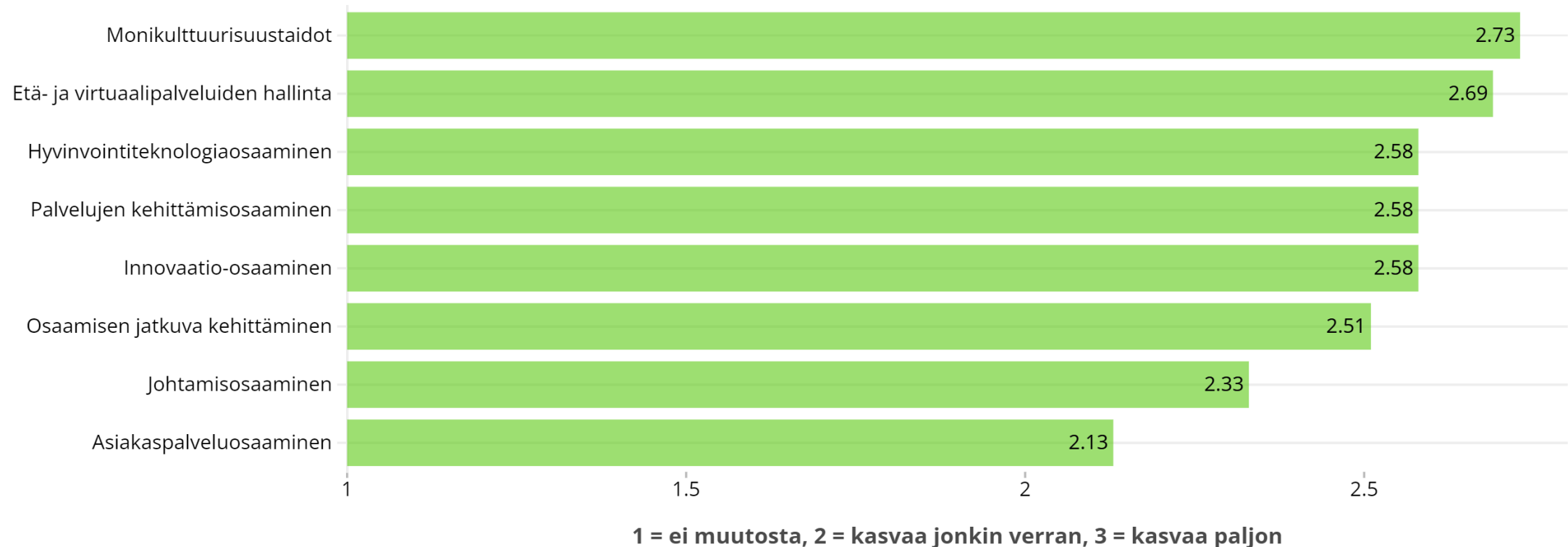
Ehdotettuja osaamisia:

- Paineensietokyky
- Markkinointi- ja asiakasosaaminen
- Viestintä- ja medialukutaidot
- Yhteistyötaidot
- Kansainvälisyysosaaminen

Väestörakenteen kehityksen vaikutus

Miten paljon osaamisten tärkeys kasvaa työelämässä yleisesti?

n = 71

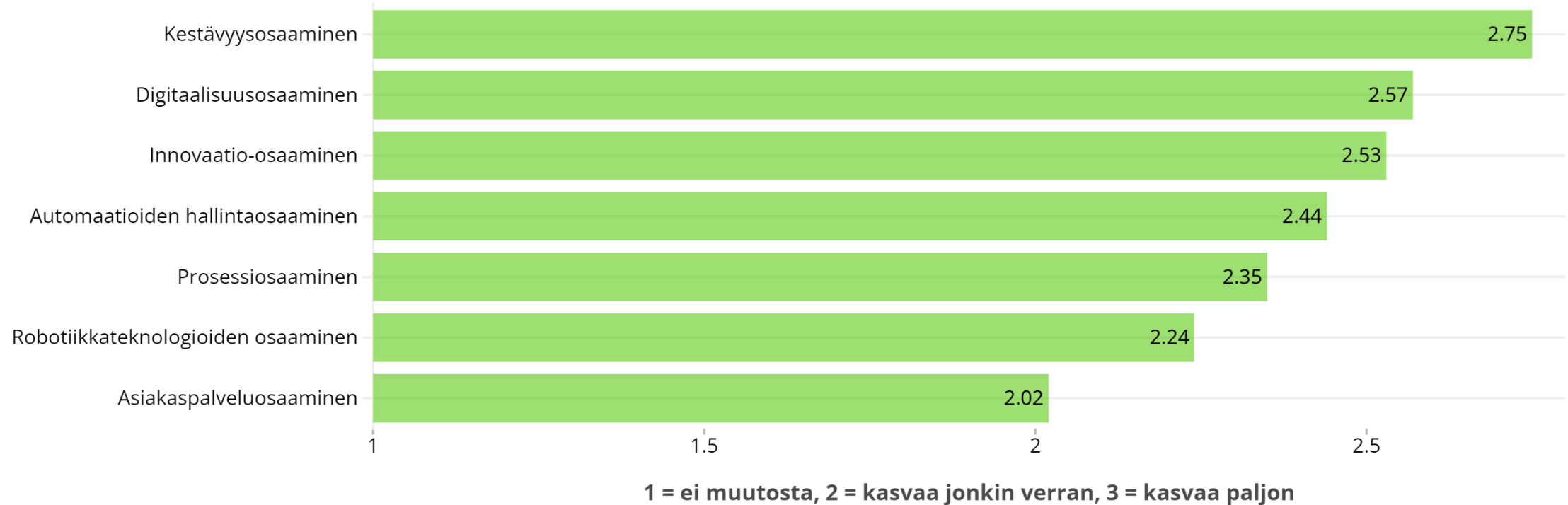
Ehdotettuja osaamisia:

- Vastuullisuusosaaminen
- Hyvinvointiosaaminen
- Työyhteisö- ja rekrytointiosaaminen
- Yhteistyötaidot
- Monialaisuus- ja kansainvälisyysosaaminen

Energiamurros: osaamisten tärkeyden kasvu

Miten paljon osaamisten tärkeys kasvaa työelämässä yleisesti?

n = 55

Ehdotettuja osaamisia:

- Kokonaisuuksien hallinta
- Johtamisosaaminen
- Systeemiosaaminen
- Monialaisuus- ja kansainvälisyysosaaminen
- Energiateknologiaosaaminen

Ammattiala- kohtainen osaaminen 2030

Osaamistarvekyselyn
tuloksia yleisesti ja
taideteollisuusalan
ammattialojen erityisiä
näkökulmia

Taideteollisuusalan työelämätoimikunnan
yhteistyötapaamiseen tehty
esitysmateriaali, syksy 2023

OEF-kysely osaamistarpeiden muutoksista

- Kuinka osaamistarpeet muuttuvat ammattialalla vuoteen 2030?
 - Määrälliset muutokset: kuinka osaamisten tarve kasvaa tai vähenee vuoteen 2030 mennessä?
 - Laadulliset muutokset: Kuinka tärkeitä osaamiset ovat, millaisia erilaisia osaamista koskevia vaatimusehtoja eri aloilla ilmenee?
 - Mitä ovat alojen uudet osaamistarpeet, kuinka vihreä siirtymä tulee vaikuttamaan alaan?
- Valtakunnallinen kysely 6-9/2022, yli 1000 vastausta yli 100 ammattialalta
- JOTPA:n alueellinen osaamistarvekysely 12/2022 – 3/2023, yli 600 vastausta
- Ammattialakohtaiset osaamistarpeet [OPH:n verkkosivuilla](#)

Kyselyssä arvioidut osaamisalat

Ammatilliset erityisosaamiset	Kyselyssä arvioidaan alakohtaisten erityisosaamisten tarpeen muutosta, tärkeyttä ja taitotasoa vuonna 2030
Digitaaliset kansalaistaidot	Kansalaisdigitaatojen tärkeyttä ja taitotasoa arvioidaan DigComp -viitekehyksen mukaisesti.
Kestävyysosaaminen	Kestävän kehityksen ja vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtymisen vaikutukset ammattialalla
Yleinen osaaminen	Kyselyssä arvioidaan ammattialat "ylittävien", transversaalien osaamisten tärkeyttä ja taitotasoa Yleiset "kovat" ja "pehmeät" osaamiset, sis. kestävyysosaamiset: GreenComp, ILO - ilmasto-osaaminen – hankkeen tuotokset ymv.
Henkilökohtaiset ominaisuudet	Kyselyssä arvioidaan eräiden henkilökohtaisten ominaisuuksien tärkeyttä alalla

Ilmastonmuutos

- Säätelyyn, tuotantoon, kulutukseen ja materiaaleihin suuri vaikutus
- Ilmastonmuutoksesta juontuvat epävarmuustekijät → näköala tulevaisuuteen sumea
- Ilmastonmuutos lisää paineita kiristää säätelyä eri aloilla → liiketoiminnan kestävyys
- Kuluttajien käyttäytymisessä tapahtuvat muutokset: ympäristötietoisuus, kestävämmät kulutusvalinnat
- Kiertotalouden, uusiokäytön ja kierrätyksen vahvistuminen

Vihreä siirtymä ja kestävyysosaaminen

- Kyselyn ilmastonmuutos-osion vastausten keskeisiä teemoja olivat ilmastonmuutoksen torjunta, ympäristöystävällisyys, vastuullisuus ja kestävän kehityksen periaatteiden tuntemus
- Raaka-aineiden ja tuotantoketjujen vastuullisuuskysymykset
- Kiertotalous, tuote- ja materiaaliosaaminen keskeisiä tapoja vaikuttaa kestävämpään tulevaisuuteen
 - Materiaalien kestävä ja säästeliäs käyttö: hävikin vähentäminen, kierrätyksen lisääminen

- Kestävyyssajattelu ja -tietoisuus sisältyy kaikilla aloilla työtapoihin vuonna 2030
 - Ilmastonmuutoksen vaikutusten arviointi
 - Nykyisten työskentelytapojen kriittinen arviointi, tietoisuus vaihtoehtoisista toimintatavoista
- Säätely
 - Ympäristö- ja ilmastolainsäädännön kiristyminen johtaa muutokseen tuotteiden ja palvelujen tuotannossa
- Teknologia
 - Enemmistössä teknologiaa käsitelleistä vastauksista arvioitiin, että vihreä teknologia ja digitalisaatio tarjoavat ratkaisuja kestävyysongelmaan.
 - Kyselyssä esitettiin lisäksi muutamia kriittisiä arvioita teknologian ympäristövaikutuksista tai huomioita perinteisen teknologia ja työtapojen merkityksestä osana kestävästä kehityksestä

Entä taideteollisuusalan ammatit?

- Kestävä kehitys korostuu muutostekijöissä
- Kestävyys, korjaus, kunnostus, tuunaus, materiaalien elinkaariajattelu ja kierrätys
- Hiilijalanjäljen huomioiminen kannustaa siirtämään tuotantoa lähelle
- Materiaalivalinnoilla merkitystä, tärkeä tuntee ympäristövaikutukset
- Asiakkaille tarjottava ratkaisuja, jotka kestäviä.

"Käsityöalalla on aina käytetty materiaaleja arvostaen ja nuukasti ja kierrättäen. Jatkamme samalla linjalla seuraavat tuhat vuotta. Lähellä valmistettu, korjattu ja kierrätetty lienee mainio valinta myös tulevaisuudessa. Siksi osaajia tarvitaan edelleen Suomessakin."

Taloudellinen tilanne

- Julkinen talous: säästötoimet vähentävät työvoiman määrää
 - Moniammatillisen osaamisen tarve kasvaa: oman toimenkuvan ulkopuolelle sijoittuvien tehtävien hallitseminen → moniammatillisuus lisää työn kuormittavuutta; tehtävien eriytyminen lisää riittämättömyyden tunnetta
 - Taloudellinen niukkuus voi lisätä myös ammatillisen erityisosaamisen tarvetta: toimintojen keskittäminen voi myös johtaa laaja-alaisuudesta painopisteen siirtymiseen eriytyneempään työnjakoon.

Entä taideteollisuusalan ammateissa?

Erilaiset globaalit kriisit aiheuttavat epävarmuutta ja katkoksia materiaalien saatavuuteen

hintojen nousu

vaikutukset ostokäyttämiseen

liiketoiminnallinen haaste

"Liiketoimintaosaaminen tulisi yhdistää tuotesuunnitteluun ja muotoiluun koulutuksessa. Voisi tuottaa uusia innovatiivisia vientituotteita ja uusia työpaikkoja toimialoille, joita ei tänä päivänä edes ole vielä olemassa."

Väestön ikääntyminen

- Väestörakenteessa tapahtuvat muutokset liitettiin taloudellisen tilanteen heikentymiseen, työvoiman saatavuusongelmiin ja maahanmuuton lisääntymiseen
- Väestön ikääntyminen kasvattaa palvelutarvetta (erityisesti sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialoilla)
- Ikäluokkien kaventuminen johtaa myös osaajapulaan: uusien osaajien houkuttelemisen haasteellista

Taideteollisuusalan osaamistarvekyselyissä...

"Suurten ikäluokkien poistuttua ei ole konkareita opastamassa työpaikoilla, vaaditaan kykyä itsenäiseen työskentelyyn, rohkeutta tarttua haasteisiin."

Säätely

- Lainsäädäntö ja muu alakohtainen säätely kiristyvät, erityisesti aloilla, joilla pätevyys- tai osaamisvaatimukset ovat vahvasti säädeltyjä
 - Vartiointi-, kasvatus- ja opetusala, sosiaali- ja terveysala
 - Esimerkiksi varhaiskasvatuslain muutokset henkilöstön pätevyysvaatimuksiin
- Lainsäädännön tuntemuksen merkitys korostuu näillä aloilla

Teknologinen kehitys

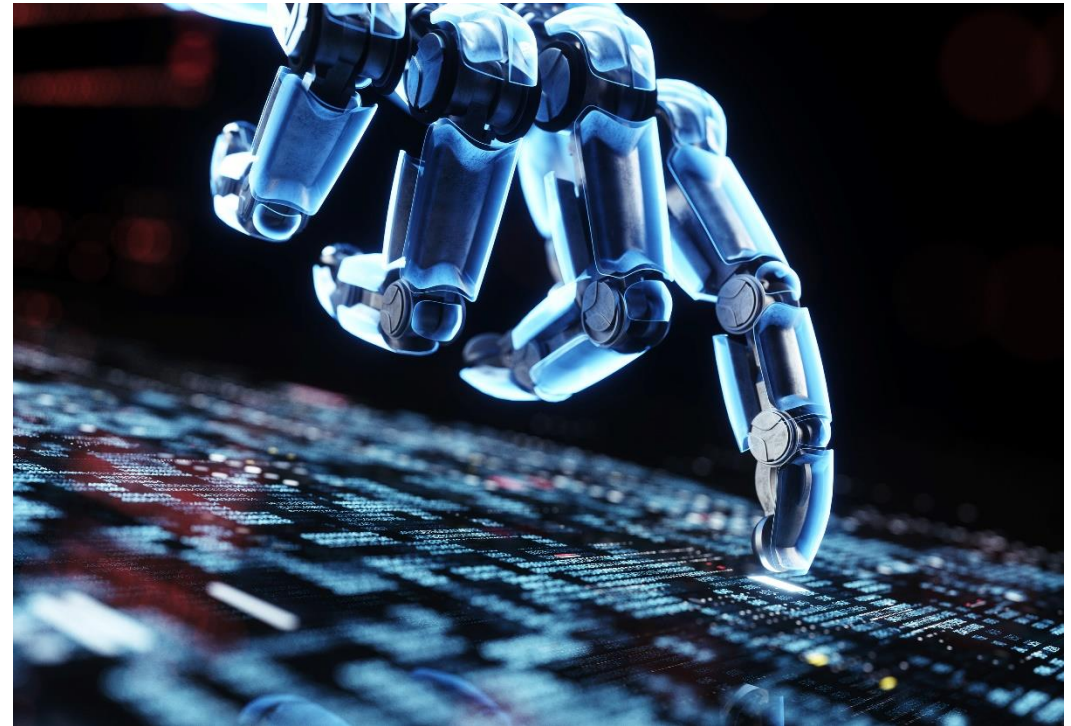
- Digitalisaatio, automatisaatio ja teknologinen kehitys: muuttavat työtapoja ja osaamistarpeita
 - Rutiininomainen työ vähenee
 - Sosiaalisten taitojen merkitys kasvaa
 - Tekoälyn hyödyntäminen johtaa laaja-alaisempien tehtäväkokonaisuuksien hallitsemiseen → työn kuormittavuus ja jaksaminen
 - Hallinnollisen työn kohtalo muutoksessa?

Digitaalinen osaaminen

- Osaamistarvekyselyiden vastaajien näkemyksen mukaan työelämässä tarvitaan vuonna 2030 edistynyttä digitaalisten kansalaistaitojen hallitsemista.
 - Osaamistarvekyselyiden tulokset antavat selvän osviittaa siitä, että digitaalisesti kyvykäs Suomi todella tarkoittaa sitä, että perustason digitaalinen osaaminen ei enää riitä vuosikymmenen lopulla.
 - Lähes alasta riippumatta jokaiselta DigComp-viitekehyksen osaamisalueelta edellytetään keskitason tai kehittyneitä digitaalista osaamista tulevaisuudessa.

Entä taideteollisuusalalla?

- Digitaaliset taidot ovat tärkeitä, mutta eivät saa viedä päähuomiota pois itse alan opiskelusta.
- Digiosaamista voi verrata kirjoitustaitoon, se on välttämätön, mutta se, millaista sisältöä sillä tehdään, on vielä tärkeämpää.

Kansainvälistyminen

- Työvoiman saatavuuteen ja monikulttuurisuusosaamisen tarpeen kasvuun vaikuttava muutostekijä
- Ratkaisu työvoimapulaan, vaatii yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävien ajattelu- ja toimintatapojen vahvistamista
- Monikulttuurisuusosaaminen liittyi vastaajien arvioissa monipuoliseen kielitaitoon, kohtaamisen taitoihin ja kulttuurisensitiivisyyteen

Muita nostoja taideteollisuusalan osaamiskyselyiden tuloksista

- Organisaatioiden madaltuminen → kaikilta vaaditaan asiakas- ja myyntiosaamista
- Huolia
 - kädentaidoista ja mahdollisuudesta harjaannuttaa niitä käsityön opetuksesta peruskoulussa ja käsityöoppiaineen
 - opettajien koulutuksesta

”Erityisosaaminen on erityistä!

On koulutettava osaajia, ei vain jotain sinnepäin”

Kulttuuri- ja viihdetoiminta 2035

Kasvavat osaamistarpeet

Yleinen osaaminen ja työelämätaidot

- innovaatio-osaaminen
- ympäristöosaaminen
- kestävän kehityksen periaatteiden tuntemus
- monikulttuurisuustaidot
- eettisyys
- ongelmanratkaisutaidot
- moniammatillinen osaaminen
- vuorovaikutus-, viestintä- ja kommunikointitaidot
- asiakaspalvelutaidot
- digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisa osaaminen
- itseohjautuvuus
- kokonaisuuksien hallinta
- monitaitoisuus
- sosiaaliset taidot
- yhteistyötaidot

Perusdigitaidot

- tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus
- tiedon arviointitaidot
- digitaalisen sisällön kehittämiskyky
- tiedon digitaaliset jakamistaidot
- teknologian taloudellinen hyödyntäminen kulttuurituotosten ja tilaisuuksien jakamisessa

Tärkeimmät osaamistarpeet

- Digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisa osaaminen
- Esiintymistaidot
- Henkilökohtaisen osaamisen kehittäminen ja johtaminen
- Innovaatio-osaaminen
- Itseohjautuvuus
- Kestävän kehityksen periaatteiden tuntemus
- Luovuus
- Moniammatillinen osaaminen
- Monikulttuurisuustaidot
- Monitaitoisuus
- Paineen sietokyky
- Prosessiosaaminen
- Sitoutuneisuus
- Stressinsietokyky
- Verkosto-, kumppanuus- ja sidosryhmäosaaminen
- Vuorovaikutus-, viestintä- ja kommunikointitaidot
- Tiedon arviointitaidot
- Tekijänoikeuksien ja lisenssien tuntemus
- Tiedon digitaaliset jakamistaidot
- Digitaalisen identiteetin hallintataidot
- Digitaaliset kommunikointitaidot
- Digitaaliset yhteistyötaidot
- Digitaalisen sisällön kehittämiskyky

**Kiitos mielenkiinnosta ja antoisaa
matkaa kohti uudistettuja
tutkinnonperusteita!**

Heräsikö kysymyksiä, ajatuksia?